

Het is dus ook een heel compleet overzicht van alle manieren waarop met pesten wordt omgegaan.

Kortom, een goed boek om weer eens met je neus op de feiten gedrukt te worden.

■ Marianne Offereins

Ga er iets mee doen!

Chrétien Schouteten. **De scheikundige. Het dramatische leven van Fritz Haber.** z.p.l. Uitgeverij Ter Verpoosing, 2012. 154 p. ISBN 978-90-73064. € 15, bestellen bij de auteur chretienschouteten@kpnplanet.nl.

Als er één chemicus is geweest met een dramatisch leven, dan is dat wel Fritz Haber. Van de hoogste toppen: stikstofbinding en Nobelprijs, in 1915 als held van het vaderland begroet wegens zijn toepassing van chloor op het front, tot de laagste diepte in 1935, als jood uit zijn land gezet en in Bazel gestorven. Tussen die piek en dat dal pendelt Chrétiens toneelstuk in elf scènes, beurtelings voor en in 1915 en in 1935 spelend, de oneven in het sterfjaar, de even in het topjaar. Haber zelf wordt voorgesteld als een bezeten vakman, altijd bezig met

onderzoek en organisatie, die zelfs zijn vrouw en kind nauwelijks ziet staan, en die er een eer in stelt zijn vaderland in oorlog te dienen. In 1915 pleegt zijn vrouw naar het schijnt onverwacht zelfmoord met zijn dienstpistool. Schouteten laat de vraag of dat was uit jaloezie of uit pacifisme onbeantwoord: Haber heeft na korte tijd het afscheidsbriefje verloren. Een wijze beslissing, als ik me de amicale controversen tussen Leo Molenaar en Marianne Offereins enerzijds, en mijzelf anderzijds herinner over de vraag wat de reden was. In 1935 speelt – weer in Habers, nu ontakelde, kamer – de kwestie eerst rondom de door Max Planck opgezette, maar de nazi's onwelgevallige herdenkingsplechtigheid, later meer rondom Habers oudste zoon Hermann die uitvoerig vertelt wat zijn vader... niet voor hem betekend heeft. Ik heb het stuk ademloos geboeid gelezen. Het is mooi geschreven, al lijkt een enkele regieaanwijzing niet helemaal te kloppen. Ook worden soms woorden en uitdrukkingen gebruikt die in 1935 niet courant waren, zoals 'jezelf in de voet schieten'. Ik vraag me trouwens af of in een joods gezin het woord 'feestvarken' zal worden gebruikt. Planck wordt getekend als de Duitser die wel een eigen mening heeft maar onzeggend betoont aan de autoriteiten, en met de nodige reserves toch de herdenking organiseert. Wat deze uitgave nog waardevoller maakt, zijn de toevoegingen: een korte biografie van Haber, met daaraan verbonden vragen zoals 'Kunnen wij Haber wel begrijpen?', een voorgeschiedenis met verklaring waarom Schouteten dit stuk heeft geschreven, een stukje ethiek en een dankwoord

waaruit blijkt dat dit stuk al in het Duits in Berlijn is opgevoerd.

Ik vind dat iedere leraar, of die nou scheikunde geeft of anw, dit moet lezen en zo mogelijk klassikaal als toneelstuk laten naspelen (misschien krijg je wel kwantumkorting als je meer exemplaren aanschaft). Het laat zien dat er vragen verbonden zijn aan het beoefenen van natuurwetenschap en wat de consequenties kunnen zijn van het werken als onderzoeker. Aanschaffen dus!

■ Hans Bouma

Apenkop

Patrick van Veen, Sarah Mutsaers.

Pestkop – Apenkop. Wat apen ons leren over pesten op het schoolplein.

Eijsden: VVI uitgeverij, 94 p. ISBN 978-90-809020-8. € 10,50.

In dit boek belichten Patrick van Veen en coauteur Sarah Mutsaers de biologische achtergrond van pestgedrag. De auteurs "hebben zeker niet het doel en de illusie om pesten uit de wereld te laten verdwijnen". Doel van het boekje is om "andere inzichten te geven, een meer gedragsmatige benadering".

Na de uitgebreide inleiding is er aandacht voor de biologische functie van het pesten en wordt het gedrag in een biologisch kader geplaatst. In het derde hoofdstuk volgt een aantal stellingen "die kunnen helpen anders en mogelijk effectiever tegen pesten en de bijbehorende aanpak aan te kijken".

In het vierde hoofdstuk staat de aanpak vanuit de kennis over sociaal gedrag centraal, ook weer vanuit de ervaringen en de kennis vanuit de biologie.

Duidelijk is dat het voorkomen van pesten belangrijk is. Dat heeft ook met externe factoren te maken. Het is ook goed om je te realiseren dat pesten niet alleen bij kinderen in de klas voorkomt, maar overal, op de werkvloer, in verenigingen, in verzorgingshuizen en niet te vergeten op internet. Dat laatste is ongrijpbaar en het beroerde is, dat het zich meestal buiten de invloedssfeer van de school afspeelt. Wanneer er toch gepest wordt, is het essentieel om de pester niet te belonen, door aandacht of angst of op wat voor manier dan ook, maar om onmiddellijk duidelijk te maken dat dergelijk gedrag niet acceptabel is. Bij ons op de afdeling wordt er – voor zover wij als docenten weten – betrekkelijk weinig gepest. En als we er achter komen, dat wordt er onmiddellijk op volle sterkte ingegrepen. Dat heeft alles met de cultuur en met de sociale context te maken (zie ook het interview met Van Veen dat binnenkort in NVOX zal verschijnen). Zeer interessant voor iedereen die met pesten en met pesters te maken heeft (gehad). En wie heeft dat niet.

■ Marianne Offereins